

Główny Inspektor Ochrony Środowiska

Raport o występowaniu zdarzeń o znamionach poważnej awarii w 2009 roku

Akceptuję:

GŁÓWNY INSPEKTOR
OCHRONY ŚRODOWISKA

dr inż. Andrzej Jagusiewicz

Warszawa, maj 2010 r.

Opracowano w Departamencie Przeciwdziałania Poważnym Awariom

przez

Andrzeja Gromka – głównego specjalistę

przy udziale

Pawła Dadasiewicza – starszego specjalisty

Agnieszki Glienke – starszego specjalisty

pod kierunkiem

Jerzego Ludwiczaka – Dyrektora Departamentu Przeciwdziałania Poważnym Awariom

SPIS TREŚCI

STRESZCZENIE	4
1. Wstęp	5
2. Źródła poważnych awarii	5
3. Działania organów Inspekcji Ochrony Środowiska w przypadku wystąpienia poważnej awarii	9
4. Analiza zdarzeń o znamionach poważnej awarii w 2009 r.	10
4.1. Liczba zdarzeń na terenie poszczególnych województw	11
4.2. Miejsca powstawania zdarzeń	12
4.2.1. Zdarzenia w zakładach	12
4.2.2. Zdarzenia w transporcie.....	14
4.2.3. Inne zdarzenia.....	16
4.3. Zdarzenia i substancje niebezpieczne.....	16
5. Przykłady zdarzeń w 2009 r.	17
5.1. Zdarzenia na terenie zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii.....	17
5.2. Zdarzenia na terenie zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii....	19
5.3. Zdarzenia na terenie pozostałych zakładów	19
5.4. Zdarzenia na terenie zakładów nie objętych rejestrem.....	20
5.5. Zdarzenia w transporcie.....	20
6. Analiza poważnych awarii spełniających kryteria zawarte w rozporządzeniu Ministra Środowiska	21
7. Analiza zdarzeń mających miejsce na terenie zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii	22
8. Poważne awarie, a szkody w środowisku	23
9. Podsumowanie	24

Załącznik: Rejestr poważnych awarii i zdarzeń o znamionach poważnej awarii w 2009 r.

STRESZCZENIE

Raport stanowi informację o występowaniu zdarzeń o znamionach poważnej awarii, które miały miejsce w 2009 r.

W pierwszej części opracowania przedstawiono statystykę źródeł poważnych awarii, w tym zakładów i środków transportu. W statystyce zakładów, która jest podana według stanu na dzień 31 grudnia 2009 r., wyodrębniono zakłady dużego (ZDR) i zwiększonego ryzyka (ZZR) wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. Są one objęte przepisami tytułu IV działu II ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska¹, zwanej dalej „ustawą Poś”, w której wdrożono zapisy Dyrektywy Rady 96/82/WE z dnia 9 grudnia 1996 r. w sprawie kontroli niebezpieczeństwa poważnych awarii związanych z substancjami niebezpiecznymi², zwanej dalej „dyrektywą o przeciwdziałaniu poważnym awariom przemysłowym”. Przeprowadzono analizę zmian w zakresie liczby zakładów które mogą być źródłem poważnej awarii wg stanów na dzień 31 grudnia lat 2006-2009. W okresie 2006-2009 nastąpił wzrost liczby zakładów objętych rejestrem zakładów, które mogą być źródłem poważnej awarii.

Następnie omówiono skrótowo działania podejmowane przez organy Inspekcji Ochrony Środowiska w przypadku wystąpienia poważnej awarii. Szczegółowo informacje o tych działaniach podawane są w corocznych informacjach o działalności Inspekcji Ochrony Środowiska.

Została przeprowadzona analiza 143 zdarzeń, które zgłoszono w 2009 r., w zakresie ich występowania na terenie poszczególnych województw, miejsc występowania oraz substancji powodujących zagrożenia.

Najwięcej zdarzeń zgłoszono na terenie zakładów, a wśród nich najwięcej na terenie ZDR. Podano przykłady zdarzeń, ze szczególnym uwzględnieniem zdarzeń w ZDR i ZZR. Z przeprowadzonej analizy wynika, że wśród zdarzeń występujących w ZDR i ZZR, które:

- posiadają największe ilości substancji niebezpiecznych;
- są objęte systematyczną kontrolą Inspekcji Ochrony Środowiska i organów Państwowej Straży Pożarnej;

w 2009 r. nie wystąpiły poważne awarie:

- objęte obowiązkiem zgłoszenia do Komisji Europejskiej,
- zobowiązujące organ właściwy do prowadzenia akcji ratowniczej do informowania Głównego Inspektora Ochrony Środowiska o ich wystąpieniu.

W transporcie najwięcej zdarzeń miało miejsce w przewozie drogowym towarów niebezpiecznych.

Przedstawiono również analizę 8 zdarzeń spełniających kryteria rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska³. Stanowiły one 5,6 % wszystkich zdarzeń. W roku 2008 zdarzeń objętych tym obowiązkiem było 10 wśród 109 zgłoszonych zdarzeń i stanowiły one 9,7 % wszystkich zdarzeń.

¹ Dz.U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.

² Dz. Urz. WE L 10 z 14 stycznia 1997, str. 13 i L 345 z 31 grudnia 2003, str. 97

³ Dz. U. z 2003 r. Nr 5, poz. 58

1. Wstęp

Raport opracowano w oparciu o zdarzenia ujęte w rejestrze poważnych awarii. Prowadzenie rejestru jest ustawowym obowiązkiem Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, zgodnie z art. 31 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska⁴, zwanej dalej „ustawą o Inspekcji”. Rejestr awarii podlega udostępnieniu zainteresowanym. Obowiązek udostępniania rejestru wynika z art. 21 ust. 2 pkt 29 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko⁵, zwaną dalej „ustawą o udostępnieniu informacji o środowisku”.

W ustawie Poś przez poważną awarią rozumie się zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej substancji niebezpiecznych (odpowiadających definicji podanej w art. 3 pkt 37 ustawy Poś lub innym przepisom dotyczącym substancji niebezpiecznych, w szczególności ustawie z dnia 11 stycznia 2001 r. o substancjach i preparatach chemicznych⁶), prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia i zdrowia ludzi lub środowiska, lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem.

Poważna awaria, która ma miejsce na terenie zakładu, zgodnie z art. 3 pkt 24 ustawy Poś, jest poważną awarią przemysłową.

Ustawa Poś i ustawa o Inspekcji wdrożyły również obowiązki wynikające z Konwencji w sprawie transgranicznych skutków awarii przemysłowych, sporządzonej w Helsinkach dnia 17 marca 1992 r.⁷

2. Źródła poważnych awarii

Źródłami zdarzeń o znamionach poważnej awarii zarejestrowanych w 2009 r. były:

- procesy przemysłowe i magazynowanie substancji niebezpiecznych w zakładach mogących być źródłem poważnej awarii, w tym ZDR, ZZR i zakładach pozostałych;

⁴ Dz.U. z 2007 r. Nr 44, poz. 287 z późn. zm.

⁵ Dz.U. Nr 199 poz. 1227 z późn. zm.

⁶ Dz.U. Nr 11, poz. 84 z późn. zm.

⁷ Dz.U. z 2004 r. Nr 129, poz. 1352

- procesy przemysłowe i magazynowanie substancji niebezpiecznych w zakładach nie należących do wyżej wymienionych grup;
- wypadki w transporcie materiałów niebezpiecznych.

Poniżej przedstawiono informacje na temat źródeł poważnych awarii.

Przydatnym narzędziem w ustalaniu źródeł poważnych awarii jest rejestr zakładów, których działalność może być przyczyną wystąpienia poważnej awarii, w tym zakładów o dużym (ZDR) i zwiększonym (ZZR) ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. Prowadzenie rejestru jest to ustawowy obowiązek organów Inspekcji, zawarty w art. 29 punkt 4 ustawy o Inspekcji.

Krajowy rejestr zakładów prowadzony jest przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, przy współpracy z wojewódzkimi inspektorami ochrony środowiska. Obejmuje on, poza ZDR i ZZR, tzw. pozostałe zakłady, nazywane dalej „pozostałymi zakładami”, których działalność może spowodować poważną awarię, w tym spełniającą kryteria awarii, określone rozporządzeniem Ministra Środowiska.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2009 r. (w nawiasach podano stan na dzień 31 grudnia 2008 r.) rejestr ten obejmował łącznie **1187** (1173) zakładów, w tym:

- **167** (161) ZDR,
- **193** (195) ZZR,
- **827** (817) pozostałych zakładów, mogących spowodować poważną awarię.

W ciągu 2009 r. nastąpił wzrost liczby zakładów objętych rejestrem, w tym liczba ZDR i pozostałych zakładów. Zmniejszeniu uległa liczba ZZR.

Do grupy pozostałych zakładów, zaliczono te, które posiadają:

- mniej substancji niebezpiecznych, niż określone w tabeli 1 kolumna 4 i tabeli 2 kolumna 2 załącznika do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 9 kwietnia 2002 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej⁸, zwanego dalej „rozporządzeniem Ministra Gospodarki”;
- więcej niż 5% ilości substancji niebezpiecznych, podanej w tabeli 1 kolumna 5 i tabeli 2 kolumna 3 załącznika do rozporządzenia Ministra Gospodarki

⁸ Dz.U. Nr 58, poz. 535, z 2006 r. Nr 30, poz. 208

- mniej niż 5% ilości substancji niebezpiecznych, podanej w tabeli 1 kolumna 5 i tabeli 2 kolumna 3 załącznika do rozporządzenia Ministra Gospodarki, jednak na ich terenie wystąpiło zdarzenie, spełniające kryteria rozporządzenia Ministra Środowiska.

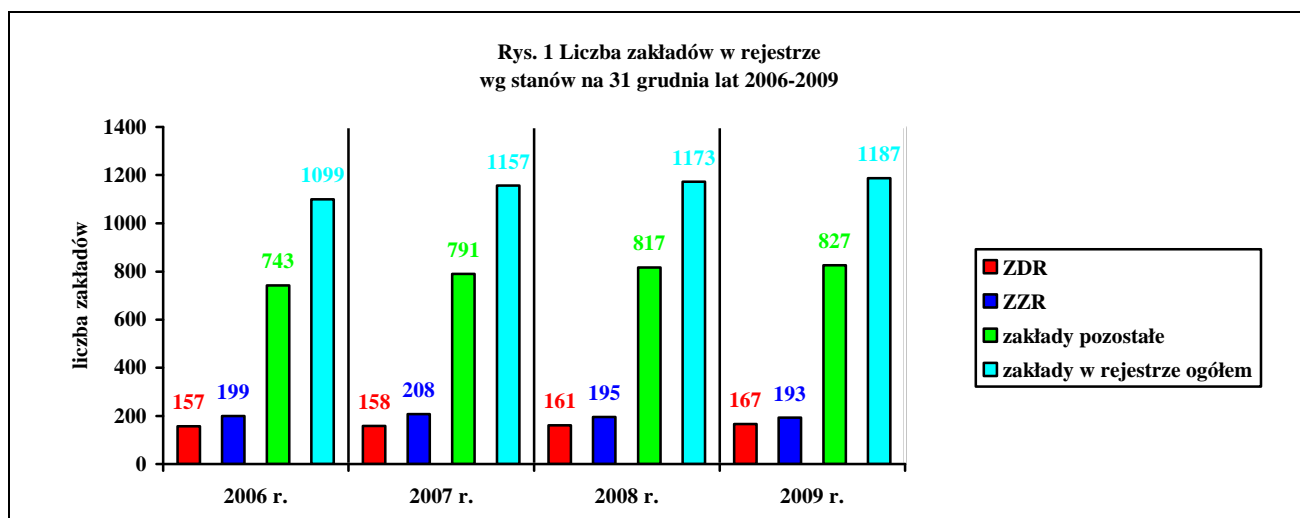
Na przykład dla acetyleny minimalne ilości decydujące o zaliczeniu do poszczególnych grup zakładów, wynoszą zgodnie z poz. 19 Tabeli 1 załącznika do rozporządzenia Ministra Gospodarki dla:

- ZDR – 50 Mg;
- ZZR – 5 Mg;
- pozostałych zakładów (5% od wartości 50 Mg) – 2,5 Mg.

Z rejestru wynika, że najwięcej zakładów, będących źródłem poważnej awarii, jest zlokalizowanych na terenie województwa mazowieckiego (138 zakładów). Znajduje się tutaj najwięcej zakładów w grupie ZZR (33 zakładów) i najwięcej zakładów w grupie pozostałe (94 zakładów). W grupie zakładów dużego ryzyka znajduje się tutaj 11 zakładów.

Najwięcej ZDR (15) jest zlokalizowanych na terenie województw kujawsko-pomorskiego i śląskiego. Rejestry zakładów tych województw obejmują odpowiednio 77 i 107 zakładów.

Poniżej przedstawiono porównanie liczby zakładów objętych rejestrem zakładów, których działalność może być przyczyną wystąpienia poważnej awarii, wg stanów na koniec lat 2006-2008.

Z danych tych wynika, że w latach 2006-2009 nastąpiło zwiększenie liczby zakładów objętych rejestrem. Tendencja ta wystąpiła również w grupie ZDR i pozostałych. Liczba ZZR swoje maksimum osiągnęła w roku 2007. W ciągu tego roku do ZZR dopisano 19 zakładów,

a skreślono 10. W okresie 2008 r. nastąpiła odwrotna tendencja. Dopisano 11 zakładów, a wykreślono 21 zakładów. Wynikało to między innymi z faktu, że część ZZR zmniejszyła zdolności posiadania substancji niebezpiecznych, poniżej progów przewidzianych dla ZZR w rozporządzeniu Ministra Gospodarki. Dzięki temu zakłady te przestały podlegać przepisom Działu II w Tytule IV ustawy Poś. W praktyce oznaczało to, że przestały one podlegać:

- obowiązkowi posiadania programu zapobiegania poważnym awariom przemysłowym, zgodnego z art. 251, ust. 1 ustawy Poś,
- kontroli Inspekcji co najmniej raz na dwa lata, zgodnie z art. 31, ust. 1 ustawy o Inspekcji.

Miało to wpływ na zwiększenie liczby w grupie zakładów pozostałych. Ich wprowadzenie do rejestru odbywa się na podstawie wyników kontroli. Wprowadzenie do rejestru ZDR i ZZR odbywało się na podstawie zgłoszeń prowadzących takie zakłady, przekazywanych do wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska.

Zakłady są stacjonarnymi źródłami poważnych awarii, dlatego też jest możliwe utworzenie, przewidzianych prawem, systemów przeciwdziałania wystąpieniu tego rodzaju zdarzeń. Systemy te określają scenariusze możliwych awarii oraz działania podejmowane w przypadku ich wystąpienia.

Obok zakładów, drugim źródłem poważnych awarii, jest transport substancji niebezpiecznych. W transporcie mamy zazwyczaj do czynienia z mniejszymi ilościami (od kilku do kilkudziesięciu ton) tych substancji niż na terenie zakładów. Czynnikiem, który w transporcie utrudnia podejmowanie działań w przypadku wystąpienia poważnej awarii, jest nieprzewidywalność miejsca jej wystąpienia.

Źródłami poważnych awarii mogą być następujące rodzaje transportu:

- kolejowy,
- drogowy,
- rurociągowy,
- wodny.

Nadzór nad stanem technicznym i eksploatacją środków transportu kolejowego, drogowego oraz zbiorników dla towarów niebezpiecznych jednostek pływających w żegludze śródlądowej prowadzi Transportowy Dozór Techniczny. Rurociągi znajdują się pod nadzorem organów Urzędu Dozoru Technicznego.

Zgodnie z art. 29 ust. 1, pkt 10 ustawy z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych⁹, zwaną dalej ustawą o „przewozie drogowym” inspektorzy Inspekcji Ochrony Środowiska dokonują kontroli przewozu drogowego materiałów niebezpiecznych na parkingach i na terenie przedsiębiorcy posiadającego towary niebezpieczne. Praktycznie inspektorzy mogą realizować kontrolę na terenie parkingów o ile uczestniczą w kontrolach organizowanych przez policję. Uprawnienia do kontroli na terenie przedsiębiorcy posiadającego towary niebezpieczne wynikają z art. 9 ust. 2 i 3 ustawy o Inspekcji.

3. Działania organów Inspekcji Ochrony Środowiska w przypadku wystąpienia poważnej awarii

Organy Inspekcji Ochrony Środowiska realizują zadania w przypadku wystąpienia poważnej awarii zgodnie ze „Szczegółowymi zasadami postępowania inspektorów Inspekcji Ochrony Środowiska w przypadku wystąpienia poważnej awarii oraz zasadami ich współdziałania z innymi organami administracji publicznej”.

W Inspekcji jest prowadzony stały monitoring zdarzeń mogących powodować poważne awarie. Jest on realizowany we współdziałaniu z:

- Krajowym Centrum Koordynacji Ratownictwa i Ochrony Ludności Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej;
- wojewódzkimi stanowiskami koordynacji ratownictwa i obrony cywilnej komend wojewódzkich Państwowej Straży Pożarnej.

Na bieżąco są przygotowywane informacje dla Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Opracowane, na podstawie prowadzonego rejestru zdarzeń mających znamiona poważnych awarii, półroczne i roczne raporty o zdarzeniach są publikowane na stronie internetowej <http://www.gios.gov.pl> w części „Poważne awarie”.

W szczególnych przypadkach wojewódzkie inspektoraty organizują ekipy kontrolne, które na miejscu zdarzenia prowadzą przewidziane prawem działania. Obejmują one między innymi:

- kontrolę sprawców zdarzeń,
- wizje lokalne na miejscu zdarzenia,
- udzielanie pomocy merytorycznej prowadzącym akcję ratowniczą,

⁹ Dz.U. Nr 199, poz. 1671 z późn. zm.

- pobór prób zanieczyszczonych elementów środowiska.

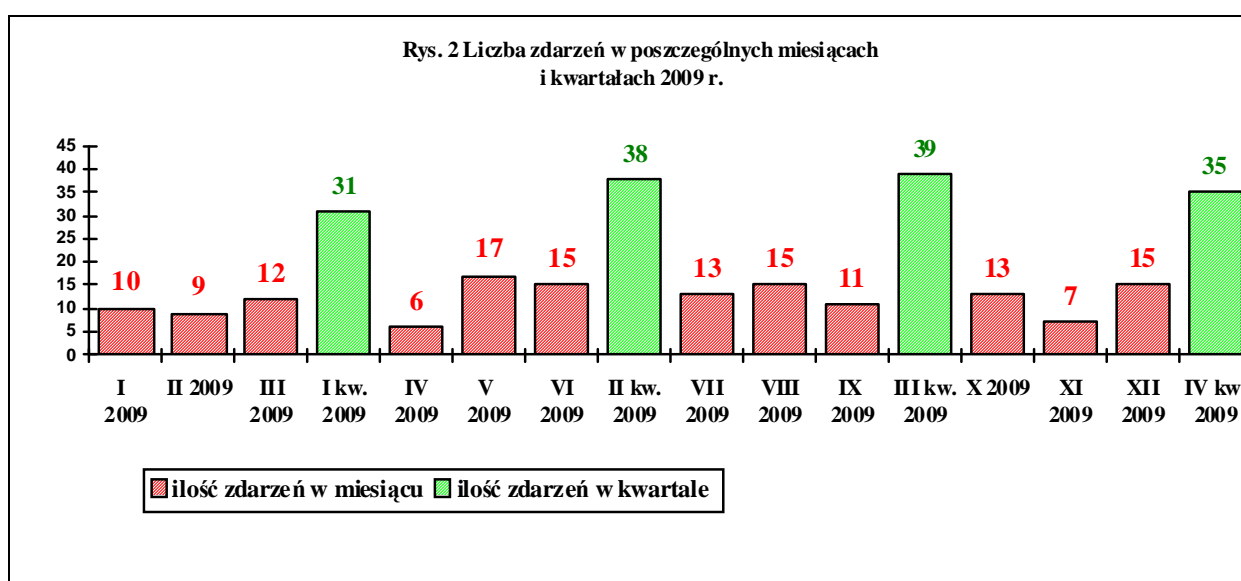
Szczegółowo działania organów Inspekcji Ochrony Środowiska w przypadku wystąpienia poważnej awarii opisane są w rozdziale IV „Informacji o realizacji zadań Inspekcji Ochrony Środowiska w 2009 roku”, wyd. w maju 2010 r. Jest ona dostępna na stronie internetowej Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska ¹⁰.

4. Analiza zdarzeń o znamionach poważnej awarii w 2009 r.

W 2009 r. organy Inspekcji Ochrony Środowiska przyjęły informacje o wystąpieniu 143 zdarzeń o znamionach poważnej awarii, zwanych dalej zdarzeniami. Stanowi to wzrost liczby zdarzeń o 34 w stosunku do roku 2008. Rejestr tych zdarzeń stanowi załącznik do „Raportu”.

Należy zwrócić uwagę na fakt, że opracowanie to, analogicznie jak w poprzednich latach, obejmuje nie tylko zdarzenia, które spełniają kryteria określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska, ale również te które posiadają cechy określone w art. 3 pkt 23 i pkt 24 ustawy Poś. W wielu przypadkach zdarzenia takie wymagają dłuższych i bardziej skomplikowanych działań. W stosunku do roku 2009, w którym było 143 zdarzenia, w roku 2008 liczba zdarzeń była mniejsza o 34.

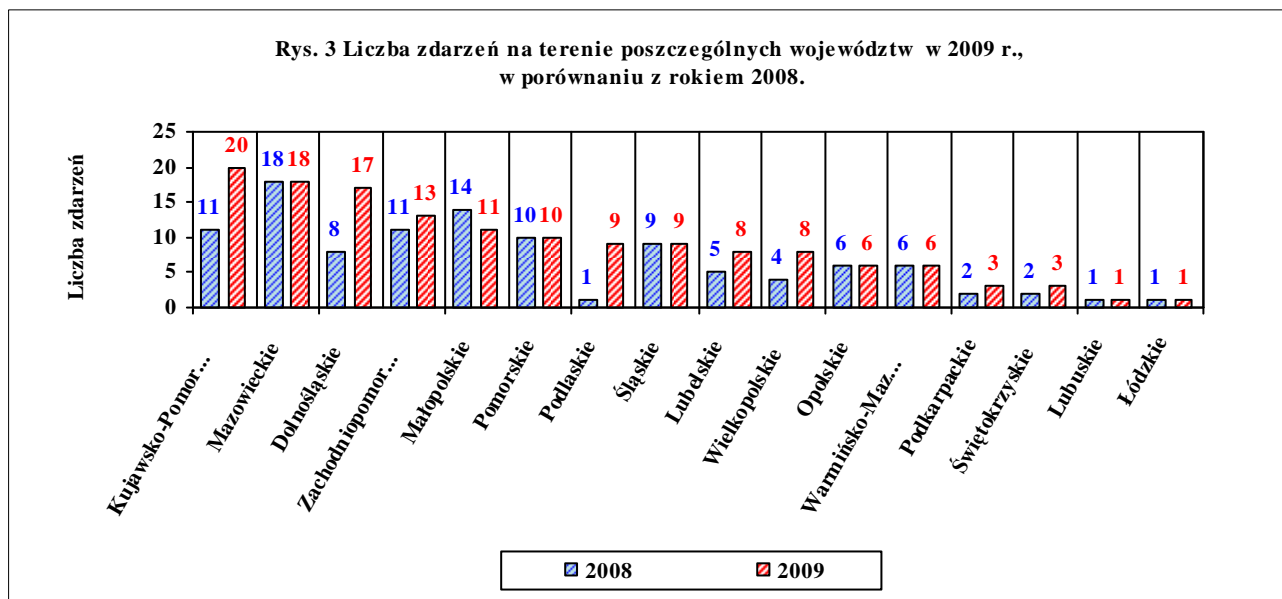
Liczba zdarzeń w poszczególnych kwartałach i miesiącach 2009 r. była zróżnicowana, co przedstawiono poniżej.

¹⁰ <http://www.gios.gov.pl>

4.1. Liczba zdarzeń na terenie poszczególnych województw

Liczba zdarzeń na terenie poszczególnych województw była zróżnicowana, analogicznie jak w 2008 r. Sytuację przedstawiono poniżej.

W roku 2009 najwięcej zdarzeń (20) miało miejsce na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. Wpływ na to miało:

- 6 zdarzeń spowodowanymi wyciekami oleju transformatorowego z transformatorów uszkodzonych w wyniku kradzieży uzwojeń lub z ich złego stanu technicznego,
- 8 zdarzeń na terenie ZDR, z których żadne nie było objęte obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska w trybie określonym rozporządzeniem Ministra Środowiska, ani do Komisji Europejskiej, zgodnie z art. 15 ust. 1 dyrektywy o przeciwdziałaniu poważnym awariom przemysłowym.

18 zdarzeń miało miejsce na terenie województwa mazowieckiego, w tym tylko po jednym zdarzeniu na terenie ZDR i ZZR. Na taką ilość zdarzeń wpływ miały następujące czynniki:

- przez teren obszarowo największego województwa przechodzi część rurociągów do transportu paliw płynnych, narażonych na kradzieże i związane z nimi wycieki,
- przez teren województwa prowadzą trasy przewozu paliw płynnych z Zakładu Produkcyjnego w Płocku, należącego do PKN „ORLEN” SA, do odbiorców na całym terytorium kraju,
- znaczna część przewozów materiałów niebezpiecznych w tranzycie może przechodzić przez teren tego województwa.

Na terenie województwa dolnośląskiego miało miejsce 17 zdarzeń, ale wśród nich 9 na terenie ZDR. Żadne z nich nie było jednak objęte obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora, ani do Komisji Europejskiej.

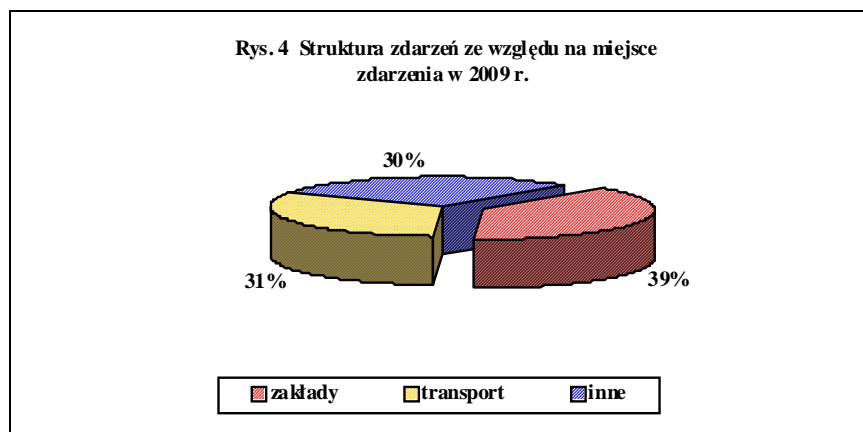
4.2. Miejsca powstawania zdarzeń

W roku 2009 podział zdarzeń ze względu na miejsce ich wystąpienia przedstawiał się następująco:

- **zakłady** - 55 zdarzeń;
- **transport** - 45 zdarzenia;
- **inne** - 43 zdarzenia.

Z powyższego zestawienia wynika, że analogicznie, jak w latach 2004-2008 więcej zdarzeń miało miejsce na terenie zakładów niż w transporcie.

Strukturę miejsc zdarzeń w 2009 r. przedstawiono poniżej.

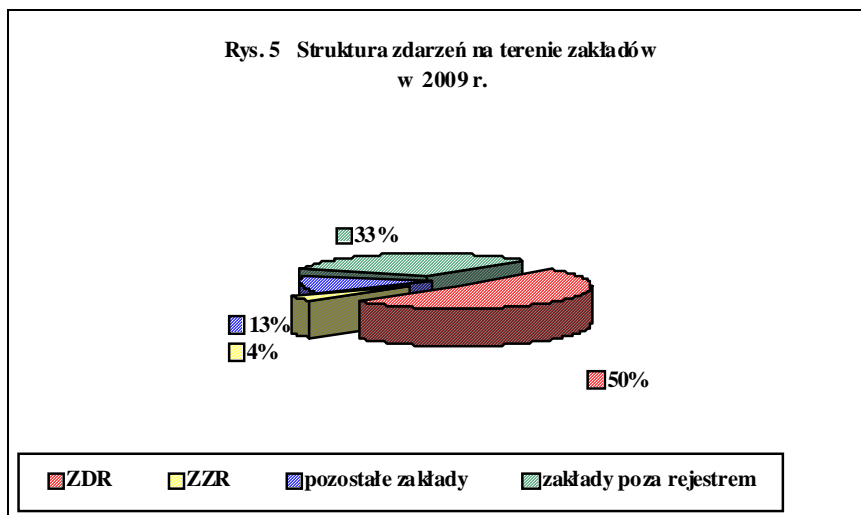
4.2.1. Zdarzenia w zakładach

W 2009 r. spośród 55 zdarzeń miało miejsce:

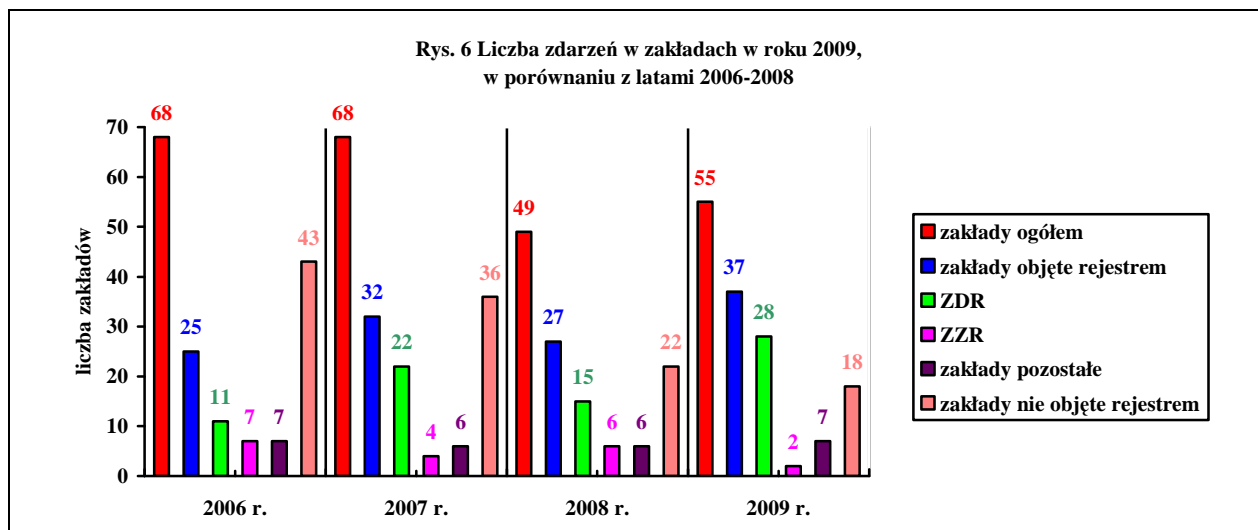
- 28 zdarzeń na terenie ZDR,
- 2 zdarzenia na terenie ZZR,
- 7 zdarzeń na terenie pozostałych zakładów (zakłady objęte rejestrem bez ZDR i ZZR),

- 18 zdarzeń na terenie zakładów, które nie są ujęte w rejestrze źródeł poważnych awarii (zakłady poza rejestrem).

Strukturę zdarzeń w tym okresie na terenie zakładów przedstawiono na rys 5.

Porównanie liczby zdarzeń w zakładach w roku 2009, w porównaniu z latami 2006-2008, przedstawiono poniżej:

Liczba zdarzeń w zakładach w roku 2009 zwiększyła się w porównaniu z rokiem 2008, ale była mniejsza niż w latach 2006 i 2007. Spośród 55 zdarzeń w zakładach, 37 (67,3%) miało miejsce na terenie zakładów objętych rejestrem. Liczba tych zdarzeń była większa niż liczba zdarzeń na terenie takich zakładów w latach 2006-2008 (odpowiednio 25, 32 i 27). Uwagę zwraca również fakt, że w tym okresie liczba zdarzeń na terenie ZDR była niższa (odpowiednio 11, 22 i 15) niż w roku 2009 (28 zdarzeń).

W roku 2009 najmniej zdarzeń miało miejsce na terenie ZZR (2) i pozostałych zakładów objętych rejestrem (7).

W latach 2006-2009 widoczny jest spadek liczby zdarzeń na terenie zakładów nie objętych rejestrem.

4.2.2. Zdarzenia w transporcie

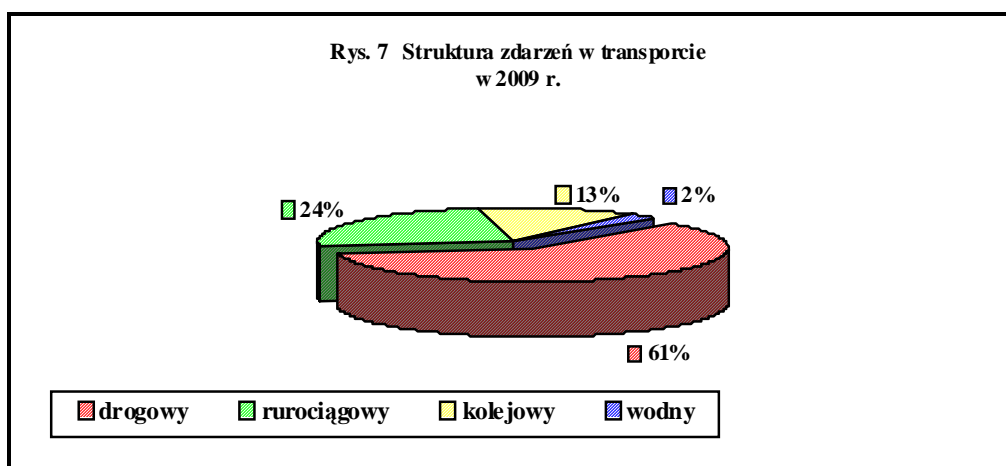
Spośród 45 zdarzeń w transporcie najwięcej miało miejsce w:

- **transporcie drogowym** - 27 zdarzeń;

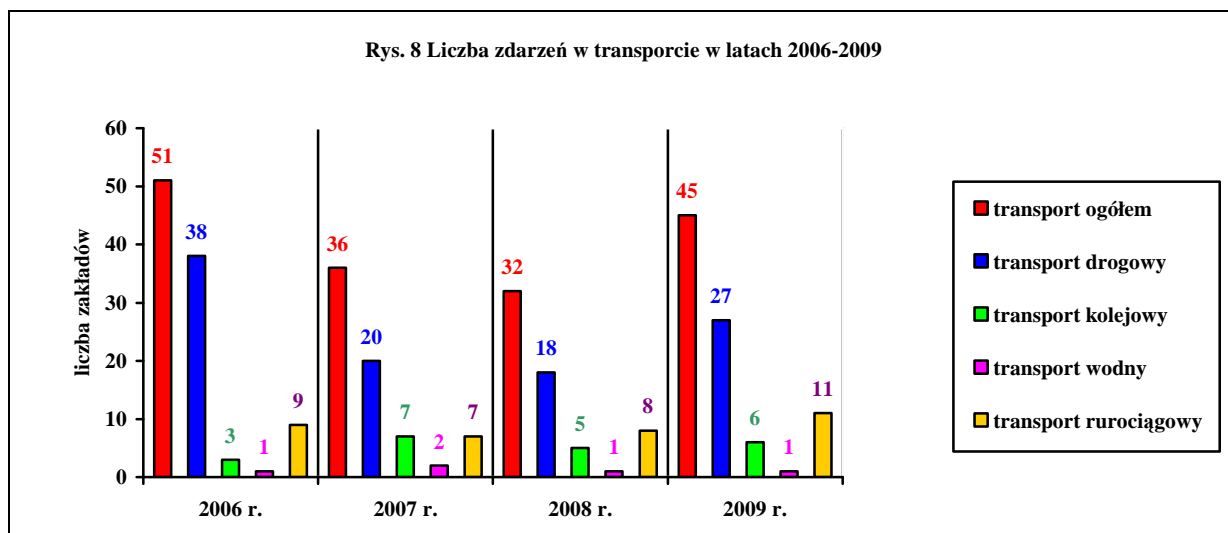
a następnie w:

- **transporcie rurociągowym** - 11 zdarzeń;
- **transporcie kolejowym** - 6 zdarzeń;
- **transporcie wodnym** - 1 zdarzenie.

Strukturę zdarzeń w transporcie w 2009 r. przedstawiono na rys 7.

Porównanie liczby zdarzeń w transporcie w roku 2009, z latami 2006-2008, przedstawiono poniżej:

W roku 2009 zmalała liczba zdarzeń w transporcie w stosunku do roku 2006, jednak wzrosła w porównaniu z latami 2007-2008. Na ten wzrost wpłynęło zwiększenie liczby zdarzeń w transporcie drogowym i rurociągowym. W pozostałych rodzajach transportu ilość zdarzeń w okresie 2006-2009 zmieniała się w nieznacznym stopniu.

W transporcie rurociągowym ropy naftowej i produktów ropopochodnych (paliwa płynne takie jak benzyny silnikowe i oleje napędowe oraz gaz ziemny), w którym skutki wycieków bywają najpoważniejsze, wystąpiło 11 zdarzeń. Trzy z nich miały miejsce na rurociągach do przesyłania produktów finalnych, należących do Przedsiębiorstwa Eksploatacji Rurociągów Naftowych „PRZYJAŹŃ” w Płocku (2) oraz Grupy „Lotos” S.A. w Gdańsku (1).

Przykładem zdarzenia w transporcie rurociągowym jest zanieczyszczenie gruntu ropą naftową w Chrząższewie (woj. zachodniopomorskie) w dniu 25 czerwca 2009 r.

Podczas prowadzenia prac polegających na demontażu rurociągu należącego do PGNiG Warszawa Oddz. Zielona Góra doszło do wycieku ok. 1 m³ ropy. W wyniku zdarzenia zanieczyszczeniu uległ grunt znajdujący się na terenie objęty programem ochrony NATURA 2000. Akcja usuwania zanieczyszczenia została przeprowadzona przez sprawcę zdarzenia. Usunięto ropę z gruntu w ilości ok. 50 dm³ oraz wybrano zanieczyszczoną ziemię w ilości ok. 5 m³.

WIOŚ wydał, na podstawie art. 247 ustawy Prawo ochrony środowiska, ustną decyzję zobowiązującą sprawcę zdarzenia do przeprowadzenia badań w zakresie skutków dla środowiska, poinformował o obowiązku przekazania Staroście Kamieńskiemu informacji o wytworzonych w wyniku awarii odpadach, nałożył na właściciela firmy PRO-BUD mandat karny w wysokości 300 zł.

Ze względu na szkody w środowisku (zanieczyszczeniu terenu objętego programem ochrony NATURA 2000) zdarzenie, zgodnie z § 4 ust. 2 pkt d rozporządzenia Ministra Środowiska, zostało zakwalifikowane jako poważna awaria, objęta obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora.

4.2.3. Inne zdarzenia

W 2009 roku odnotowano 43 zdarzenia, które nie wystąpiły na terenie zakładów lub w transporcie. W wielu przypadkach są to zanieczyszczenia wód powierzchniowych, spowodowane spływem wód deszczowych, zanieczyszczonych substancjami ropopochodnymi. Mają one miejsce po intensywnych opadach. Mimo działań prowadzonych przez organy Inspekcji Ochrony Środowiska, służby komunalne podległe organom samorządowym, Policję i Państwową Straż Pożarną, rzadko udaje się ustalić źródło pochodzenia tych zanieczyszczeń.

W tej grupie zdarzeń uwzględniono również zanieczyszczenia spowodowane przez użytkowników urządzeń grzewczych, stosujących oleje opałowe. Mogą to być obiekty takie jak szpitale, obiekty sportowe, domy mieszkalne i inne. Przyczyną tego rodzaju zdarzeń jest brak dostatecznego nadzoru nad eksploatacją urządzeń grzewczych oraz brak urządzeń zabezpieczających przed wyciekiem paliwa do środowiska.

4.3. Zdarzenia i substancje niebezpieczne

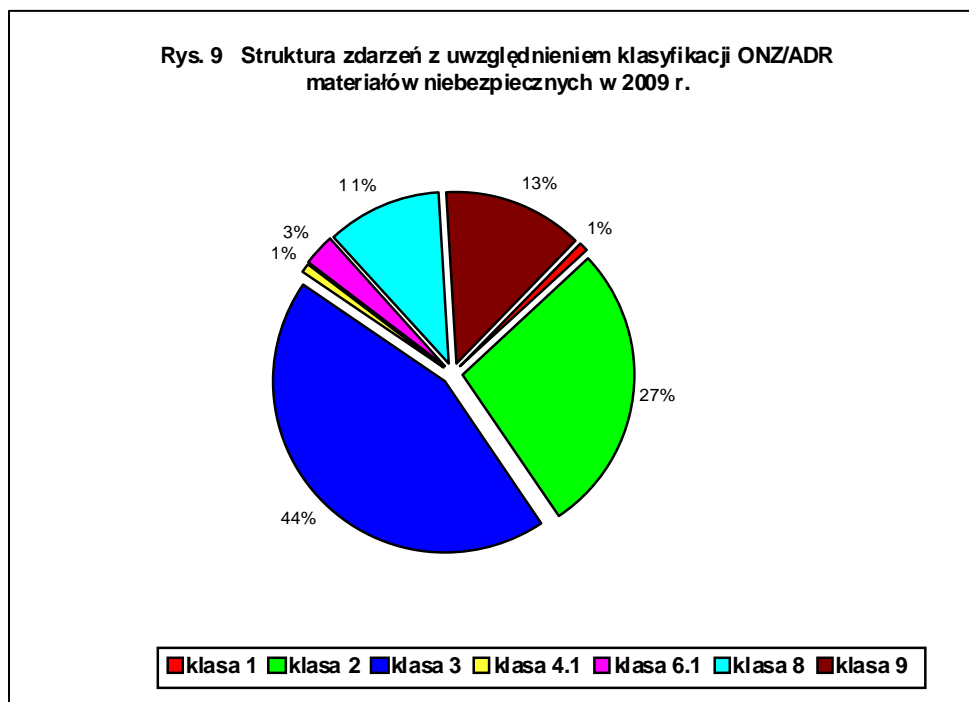
Ustawa o przewozie drogowym wprowadziła w życie, jako obowiązujący w Polsce, załącznik A do Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR). W załączniku tym zawarta jest klasyfikacja towarów niebezpiecznych.

Liczba zdarzeń z uwzględnieniem tej klasyfikacji przedstawiała się następująco:

▪ klasa 1 (materiały wybuchowe)	- 1 zdarzenie,
▪ klasa 2 (gazy)	- 37 zdarzeń,
▪ klasa 3 (materiały ciekłe zapalne)	- 60 zdarzeń,
▪ klasa 4.1 (materiały stałe zapalne)	- 1 zdarzenie,
▪ klasa 6.1 (materiały trujące)	- 4 zdarzenia,
▪ klasa 8 (materiały żrące)	- 15 zdarzeń,
▪ klasa 9 (różne materiały niebezpieczne)	- 18 zdarzeń,

- materiały poza klasyfikacją

- 7 zdarzeń.

W 2009 r. analogicznie jak w latach poprzednich, największa liczba zdarzeń miała miejsce z udziałem materiałów klasy 3.

5. Przykłady zdarzeń w 2009 r.

5.1. Zdarzenia na terenie zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii

Wymienione zdarzenia miały miejsce na terenie zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii, spełniających kryteria zawarte w załączniku do rozporządzenia Ministra Gospodarki. Informacje o tych zdarzeniach przekazywane były do właściwego wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska w trybie art. 264 pkt 1 ustawy Poś.

- 1) W dniu 23 lutego 2009 r. we Włocławku (województwo kujawsko-pomorskie) na terenie Zakładów Azotowych „Anwil” S.A. doszło do emisji chloru. Zdarzenie nie spowodowało skutków dla ludzi i środowiska (poz. 14 rejestru).
- 2) W dniu 25 lutego 2009 r. w Brzegu Dolnym (województwo dolnośląskie) na terenie PCC „ROKITA” S.A. doszło do emisji chloru na instalacji produkcji kwasu solnego. Zdarzenie nie spowodowało skutków dla ludzi i środowiska (poz. 18 rejestru).
- 3) W dniach 16 marca 2009 r., 4 kwietnia 2009 r., 15 czerwca 2009 r. i 6 września 2009r. w Oławie (województwo dolnośląskie) na terenie ZM SILESIA S.A. Grupa Impexmetal Oddział Huta Oława dochodziło do emisji tlenku cynku spowodowanego brakiem dopływu prądu do urządzeń filtracyjnych. Zdarzenie nie spowodowało skutków dla ludzi i środowiska (poz. 25, 32, 61 i 101 rejestru).

- 4) *W dniu 29 marca 2009 r. w Tarnobrzegu (województwo podkarpackie) na terenie Zakładów Chemicznych „Siarkopol” Sp. z o.o. miał miejsce pożar siarki na wydziale mieleńsiarki. W wyniku pożaru zostały uszkodzone trzy osoby (poz. 30 rejestru).*
- 5) *W dniu 17 kwietnia 2009 r. w Gądkach (województwo wielkopolskie) na terenie zakładu Raben Polska Sp. z o.o., doszło do pęknięcia zbiornika z kwasem mrówkowym o stężeniu 85%. Zdarzenie nie spowodowało skutków dla ludzi i środowiska (poz.35 rejestru).*
- 6) *W dniu 7 maja 2009 r. we Włocławku (województwo kujawsko-pomorskie) na terenie Zakładów Azotowych „Anwil” S.A. nastąpił zapłon wodoru. Zdarzenie nie spowodowało skutków dla ludzi (poz. 40 rejestru).*
- 7) *W dniu 19 maja 2009 r. w Miszewku Strzałkowskim (woj. mazowieckie) na Terenie Bazy Surowcowej Plebanka, należącej do Przedsiębiorstwa Eksploatacji Rurociągów Naftowych "Przyjaźń" S.A., doszło do rozszczelnienia spawu na rurociągu tłoczącym ropę do zbiornika nr 3, w wyniku czego nastąpił wyciek ropy naftowej (poz. 47 rejestru).*
- 8) *W dniu 25 maja 2009 r. w Oświęcimiu (województwo małopolskie) na terenie zakładu Synthos Dwory Sp. z o.o. w Oświęcimiu nastąpił wyciek octanu winylu do tacy przy budynku F -173, bez wypływu na zewnątrz tacy. Nastąpiła emisja octanu winylu do powietrza w ilości ok. 600 kg (poz. 54 rejestru).*
- 9) *W dniu 2 czerwca 2009 r. w Brzegu Dolnym (województwo dolnośląskie) na terenie PCC „ROKITA” S.A. doszło do emisji fosforu i pięciotlenku fosforu w wyniku jego zapalenia się. Zdarzenie nie spowodowało skutków dla ludzi i środowiska (poz. 56 rejestru).*
- 10) *W dniu 2 lipca 2009r. w Puławach (woj. lubelskie) na terenie Zakładów Azotowych „Puławy” S.A. doszło do rozerwania płytki bezpieczeństwa autoklawu syntezy mocznika. W wyniku zdarzenia doszło do emisji mieszaniny procesowej z udziałem amoniaku. Oszacowana ilość wyemitowanego do atmosfery amoniaku to 1,9 Mg (poz. 72 rejestru).*
- 11) *W dniu 4 sierpnia 2009r. w Bydgoszczy (woj. kujawsko-pomorskie) w Zakładach Chemicznych ZACHEM S.A. na linii osuszania ciekłego propylenu doszło do emisji propylenu do powietrza w ilości ok. 300 kg (poz. 86 rejestru).*
- 12) *W dniu 8 września 2009 r. w Brzegu Dolnym (woj. dolnośląskie) stwierdzono nieszczelność rurociągu przesyłowego chloru (ok. 50 kg) pomiędzy zakładami PCC Rokita S.A. a Agro Rokita S.A. (poz. 102 rejestru).*
- 13) *W dniu 2 grudnia 2009 r. w Brzegu Dolnym (woj. dolnośląskie) na terenie PCC Rokita S.A. doszło do emisji chloru 5 kg na połączeniu kołnierзовym rurociągu tego gazu. Nie stwierdzono osób uszkodzonych, ani szkód w środowisku (poz. 129 rejestru).*
- 14) *W dniu 14 grudnia 2009r. na terenie Bazy Paliw nr 11 w Zamku Bierzgowskim (woj. kujawsko-pomorskie), należącej do Operatora Logistycznego Paliw Płynnych Sp. z o.o., nastąpiło rozszczelnienie rurociągu tłoczego. W wyniku rozszczelnienia nastąpiło uwolnienie do środowiska gruntowego benzyny lakierniczej oraz zanieczyszczenia gruntu (poz. 138 rejestru).*

5.2. Zdarzenia na terenie zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii

Wymienione zdarzenia miały miejsce na terenie zakładów spełniających kryteria zawarte w Tabeli 2 załącznika do rozporządzenia Ministra Gospodarki. Informacje o tych zdarzeniach przekazywane były do właściwego wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska w trybie art. 264 pkt 1 ustawy Poś.

- 1) *W dniu 23 lutego 2009 r. w zakładzie Petrochemia Blachownia S.A. w Kędzierzynie-Koźlu (woj. opolskie) doszło do niekontrolowanego zrzutu nieoczyszczonych ścieków przemysłowych. Ścieki występujące w obszarze Blachownia Holding S.A. cyrkulują w obiegu zamkniętym (poz. 16 rejestru).*
- 2) *W dniu 28 września 2009 r. na terenie Wydawnictwa BAUER Sp. z o.o. Ciechanowie (woj. mazowieckie) doszło do wycieku stężonego kwasu solnego. Zdarzenie nie spowodowało skutków dla ludzi i środowiska (poz. 108 rejestru).*

5.3. Zdarzenia na terenie pozostałych zakładów

Wymienione zdarzenia miały miejsce na terenie zakładów, nie spełniających kryteriów wymienionych w załączniku do rozporządzenia Ministra Gospodarki, ale znajdujących się w rejestrze zakładów mogących być źródłem poważnej awarii (tak zwane zakłady pozostałe).

- 1) *W dniu 27 marca 2009 r. w Koszalinie (województwo zachodniopomorskie) na terenie zakładu Royal Greenland Seafood Sp. z o.o. doszło do wycieku amoniaku z instalacji chłodniczej. Zdarzenie nie spowodowało skutków dla ludzi i środowiska (poz. 28 rejestru).*
- 2) *W dniu 28 kwietnia 2009 r. w Solcu Kujawskim (woj. kujawsko-pomorskie) na terenie firmy SOLBET Sp. z o.o. w trakcie prac spawalniczych doszło do pożaru przewodów i ogumienia wózka spawalniczego w pomieszczeniu warsztatowym zakładu. W wyniku wybuchu butli z acetylenem uszkodzono zostało 6 osób, w tym 3 pracowników zakładu (poz. 37 rejestru).*
- 3) *W dniu 06 maja 2009 r. na pograniczu miejscowości Czechowice – Dziedzice (woj. śląskie) nastąpiło zanieczyszczenie substancją ropopochodną – lekkim olejem mineralnym, wód rzeki Białej. Sprawcą zdarzenia jest Zakład Przetwórczy Miedzi Walcowni Metali „Dziedzice” S.A. (poz. 38 rejestru).*
- 4) *W dniu 14 lipca 2009 r. w Mławie (woj. mazowieckie) na terenie Zakładu Mleczarskiego POLMLEK w czasie przepompowywania oleju opałowego ciężkiego C3 (mazutu) z autocysterny do zbiornika doszło do odłączenia węża (zbyt wysokie ciśnienie) i wycieku oleju do gruntu. (poz. 76 rejestru).*
- 5) *W dniu 3 października 2009 r. w Łukowie (woj. lubelskie) na terenie Zakładów Mięsnych „Łmeat-Łuków” S.A. doszło do niekontrolowanego wycieku amoniaku z instalacji chłodniczej zakładu. Oszacowana ilość wyciekłego amoniaku ok. 5 dm³ (poz. 111 rejestru).*

- 6) *W dniu 4 grudnia 2009 r. w Andrychowie (woj. małopolskie) na terenie zakładu Andrychowska Wykończalnia Tkanin Sp. z o. o. Podczas rozładunku autocysterny doszło do wycieku metanolu na posadzkę w budynku magazynowym. Ilość wyciekłej substancji określono na ok. 400 dm³ (poz. 131 rejestru).*
- 7) *W dniu 8 grudnia 2009 r. w Płocku (woj. mazowieckie) na terenie zakładu UNIFREEZE Sp. z o.o. w Miesiączkowie Zakład Produkcyjny w Płocku, ze zbiornika olejowego sprężarki (o pojemności 100 dm³) instalacji chłodniczej nastąpił wyciek oleju nasączonego amoniakiem. W wyniku zdarzenia nastąpiła emisja amoniaku (poz. 134 rejestru).*

5.4. Zdarzenia na terenie zakładów nie objętych rejestrem

Wymienione zdarzenia miały miejsce na terenie zakładów, w których występowały substancje i preparaty niebezpieczne w ilościach mniejszych niż 5 % ilości, która zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Gospodarki kwalifikuje zakład do zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

- 1) *W dniu 8 maja 2009 r. w Imielinie (woj. śląskie) na terenie Przedsiębiorstwa Przetwórstwa Chemicznego „PLASTOCHEM” doszło do wybuchu a następnie pożaru w magazynie surowców stosowanych do produkcji farb i klejów. W wyniku zdarzenia dwóch pracowników zakładu zostało poszkodowanych (poz. 41 rejestru).*
- 2) *W dniu 23 maja 2009 r. w miejscowości Gana (woj. opolskie) na terenie fabryki zniczy PPHU PROMIEN doszło do zapłonu parafiny. W wyniku pożaru spaleni i nadpaleniu uległo ok. 20 Mg surowca, tj. granulatu parafiny (w workach), 100 palet produktu, tj. ok. 15 Mg zniczy, urządzenia do produkcji zniczy (poz. 53 rejestru).*
- 3) *W dniu 8 czerwca 2009 r. w miejscowości Pleszew (woj. wielkopolskie) na terenie firmy Handlowo–Usługowej AGRO-SERVICE doszło do rozszczelnienia beczki z kwasem azotowym technicznym. Jeden z pracowników firmy został poparzony kwasem i przewieziony do szpitala (poz. 59 rejestru).*
- 4) *W dniu 3 sierpnia 2009 r. w miejscowości Młochów (woj. mazowieckie) na terenie doku załadunkowo rozładunkowego firmy Schenker Sp. z o.o. Zakład w Młochowie, podczas przeładunku substancji Mecagreen 530 - rozpuszczalny olej obróbkowy (emulsja olejowa) nastąpił wyciek tej substancji z beczki na podłoże oraz do kanalizacji deszczowej a następnie rzeki Zimna Woda. Wyciekło 190 kg substancji. Zanieczyszczeniu uległa rzeka na długości 1,5 km (poz. 84 rejestru).*
- 5) *W dniu 29 sierpnia 2009 r. w miejscowości Mała Wieś (woj. mazowieckie) na terenie firmy handlowej GRUD-POL z nieustalonej przyczyny doszło do pożaru na terenie obiektu gdzie magazynowane były środki ochrony roślin, pasze i koncentraty. Właściciel oszacował, że zniszczeniu mogło ulec ok. 10 - 15 Mg środków ochrony roślin oraz ok. 10 Mg pasz i koncentratów. Straty w mieniu oszacowano na ok. 1 mln zł (poz. 96 rejestru).*

5.5. Zdarzenia w transporcie

Wymienione zdarzenia obejmują wszystkie rodzaje transportu. Organy Inspekcji

Ochrony Środowiska nie prowadzą rejestru środków transportu, służących do przewozu materiałów niebezpiecznych, z punktu widzenia zagrożeń stwarzanych przez nie dla zdrowia oraz życia ludzi i (lub) środowiska.

- 1) *W dniu 26 lutego 2009 r. w miejscowości Sadków (województwo mazowieckie) doszło do wywrócenia się autocysterny przewożącej olej napędowy. Wyciek oleju w ilości ok. 4,7 Mg spowodował zanieczyszczenie gruntu. (poz. 19 rejestru).*
- 2) *W dniu 24 marca 2009 r. w miejscowości Świdry (województwo warmińsko-mazurskie) miał miejsce wypadek drogowy autocysterny przewożącej skroploną mieszaninę propanu i butanów. Doszło do wycieku skroplonych gazów, co spowodowało zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi (poz. 27 rejestru).*
- 3) *W dniu 13 maja 2009 r. w Świdwinie (województwo zachodniopomorskie) nastąpiła emisja gazu ziemnego z gazociągu średniego ciśnienia w Świdwinie. Przeprowadzono ewakuację 35 osób z sąsiednich budynków. (poz. 43 rejestru).*
- 4) *W dniu 15 maja 2009 r. w Olsztynie (województwo warmińsko-mazurskie) miało miejsce rozszczelnienie beczki metalowej z odpadowym preparatem ANTOX 80, będącym mieszaniną kwasu azotowego, kwasu fluorowodorowego i soli uzupełniających. W wyniku zdarzenia zostały poszkodowane trzy osoby, którym udzielono pomocy medycznej (poz. 45 rejestru).*
- 5) *W dniu 4 sierpnia 2009 r. w Chmielowie (woj. podkarpackie) na terenie stacji kolejowej z cysterny wyciekło ok. 100 kg kwasu siarkowego. Przyczyną wycieku kwasu było tzw. przebicie kwasu siarkowego do instalacji podgrzewającej cysternę (poz. 85 rejestru).*
- 6) *W dniu 14 sierpnia 2009 r. w Wielgłowy (woj. pomorskie) na rurociągu przesyłowym z ropą naftową należącym do Przedsiębiorstwa Eksploatacji Rurociągów Naftowych "Przyjaźń" S.A. wykryto nielegalne przyłącze. Doszło do wycieku surowej ropy naftowej i zanieczyszczenia gleby (poz. 90 rejestru).*
- 7) *W dniu 25 września 2009 r. w Klonownicy (woj. podlaskie) w wyniku wypadku drogowego z udziałem samochodu osobowego i ciężarowego doszło do rozszczelnienia zbiornika zawierającego olej napędowy. Ilość wyciekłego oleju określono na ok. 0,9 m³ (poz. 106 rejestru).*

6. Analiza poważnych awarii spełniających kryteria zawarte w rozporządzeniu Ministra Środowiska

Jak wspomniano na wstępie art. 31 ust. 3 ustawy o Inspekcji nałożył na organy administracji, zobowiązane do prowadzenia akcji ratowniczej, obowiązek informowania o nich Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. W 2009 r. odnotowano łącznie 8 zgłoszeń poważnych awarii, spełniających kryteria określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska. Stanowiły one 5,6% wszystkich zdarzeń, które były zarejestrowane w tym okresie. Ich liczba w poszczególnych województwach przedstawiała się następująco:

- **województwo dolnośląskie** - **1 zdarzenie** (poz. 70 rejestru),
- **województwo małopolskie** - **1 zdarzenie** (poz. 51 rejestru),
- **województwo mazowieckie** - **1 zdarzenie** (poz. 10 rejestru),
- **województwo podlaskie** - **1 zdarzenie** (poz. 89 rejestru),
- **województwo śląskie** - **1 zdarzenie** (poz. 46 rejestru),
- **województwo kujawsko-pomorskie** - **2 zdarzenia** (poz. 37 i 104 rejestru),
- **województwo zachodniopomorskie** - **1 zdarzenie** (poz. 63 rejestru).

Wyżej wymienione zdarzenia powodowały dwa rodzaje skutków:

- **skutki wobec osób (poszkodowani), w tym także zdarzenia, w których nastąpiło zagrożenie dla zdrowia ludzi w przypadku 6 awarii,**
- **skutki w środowisku (zanieczyszczenie wód gruntowych) w przypadku 2 zdarzeń.**

W roku 2008 wystąpiło 10 zdarzeń spełniających kryteria zawarte w rozporządzeniu Stanowiły one 9,2% wszystkich zdarzeń w tym okresie. Oznacza to spadek w 2009 r. liczby zdarzeń spełniających kryteria w stosunku do roku 2008.

7. Analiza zdarzeń mających miejsce na terenie zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii

Zdarzenia w liczbie 30, które miały miejsce na terenie zakładów sklasyfikowanych zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki, stanowiły 19,0 % wszystkich, które miały miejsce w 2009 r. Wystąpiły one na terenie 17 zakładów zaliczonych do ZDR oraz na terenie 2 zakładów zaliczonych do ZZR. Żadne z tych zdarzeń nie spowodowało skutków określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska. Nie były więc objęte obowiązkiem zgłoszenia ich wystąpienia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska przez organ właściwy do prowadzenia akcji ratowniczej, zgodnie z art. 31, ust. 3 ustawy o Inspekcji.

Wśród zdarzeń na terenie zakładów dużego ryzyka 4 miały miejsce na terenie Zakładów Metalowych SILESIA S.A. Grupa Impexmetal, Oddział Huta Oława w Oławie (województwo dolnośląskie). Przyczyną emisji tlenku cynku, substancji sklasyfikowanej jako niebezpieczna dla środowiska (oznaczenie N, określenie rodzaju zagrożenia R50/53 – działa toksycznie na organizmy wodne; może wywoływać długotrzymujące się zmiany w środowisku wodnym) były zaniki napięcia prądu w urządzeniach odpylających. W związku z powtarzającymi się emisjami tlenku cynku Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu

wydał zarządzenie pokontrolne zobowiązujące eksploatującego instalację do wykonania systemu zabezpieczającego przed emisją tej substancji w przypadkach zaniku prądu. Instalacja taka została wykonana i włączona do eksploatacji w październiku 2009 r.

Wśród tych zdarzeń nie było również takiego, które objęte było obowiązkiem informowania kompetentnego organu Komisji Europejskiej o jego wystąpieniu. Obowiązek ten wynika art. 15 dyrektywy o przeciwdziałaniu poważnym awariom przemysłowym i został zawarty w art. 271a ustawy Poś. Zgodnie z art. 271b ustawy Poś, Główny Inspektor Ochrony Środowiska jest organem właściwym do realizacji zadań Ministra Środowiska w sprawach przeciwdziałania poważnym awariom, transgranicznym skutkom awarii przemysłowych oraz awaryjnym zanieczyszczeniom wód granicznych.

8. Poważne awarie, a szkody w środowisku

Niektóre ze skutków zdarzeń o znamionach poważnej awarii mogą być szkodami w rozumieniu ustawy z 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie¹¹. Są to zdarzenia:

- w produkcji, wykorzystaniu, przechowywaniu, przetwarzaniu, składowaniu, uwalnianiu do środowiska oraz transporcie substancji i preparatów niebezpiecznych, środków ochrony roślin i produktów biobójczych;
- w transporcie towarów i materiałów niebezpiecznych w rozumieniu przepisów o transporcie drogowym i kolejowym towarów niebezpiecznych oraz żegludze śródlądowej,

w których akcja ratownicza nie doprowadziła do usunięcia skutków zdarzenia dla środowiska. W takich przypadkach właściwy terenowo wojewódzki inspektorat ochrony środowiska prowadzi badania laboratoryjne pobranych prób elementów środowiska, które uległy zanieczyszczeniu. W przypadku stwierdzenia przekroczeń dopuszczalnych zawartości zanieczyszczeń informuje sprawcę szkody o obowiązku jej naprawy i obowiązku poinformowania właściwej terenowo regionalnej dyirekcji ochrony środowiska o wystąpieniu szkody i podjętych działaniach naprawczych.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że 2009 r. w przypadku 11 zdarzeń o znamionach poważnej awarii wystąpiły szkody w środowisku. Podstawą do przeprowadzenia analizy były:

- „Rejestr zdarzeń o znamionach poważnej awarii i poważnych awarii w 2009 r.”, stanowiący załącznik do „Raportu”.

¹¹ Dz.U. Nr 75, poz. 493 z późn. zm.

- „Rejestr szkód za rok 2009”, prowadzony w Głównym Inspektoracie Ochrony Środowiska.

9. Podsumowanie

- 1) W roku 2009 zgłoszone zostały 143 zdarzenia o znamionach poważnych awarii. Wśród tych zdarzeń 8 spełniało kryteria określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska, co stanowiło 5,6% wszystkich zdarzeń w 2009 r. Odsetek tych zdarzeń był niższy niż w roku 2008, kiedy na 109 zdarzeń 10 z nich spełniało kryteria rozporządzenia, co stanowiło 9,2% wszystkich zdarzeń w tym okresie.
- 2) Analiza zdarzeń o znamionach poważnej awarii wykazała, że spośród zakładów objętych rejestrem, najwięcej zdarzeń w 2009 r. zanotowano w ZDR (28 zdarzeń), najmniej zdarzeń w ZZR (2 zdarzenia).
- 3) Spośród 30 zdarzeń w ZDR i ZZR brak było takich, które spełniały:
 - kryteria rozporządzenia Ministra Środowiska i w związku z tym nie wymagały zgłoszenia do Głównego Inspektora przez organy właściwe do prowadzenia akcji ratowniczej;
 - kryteria załącznika VI do dyrektywy o przeciwdziałaniu poważnym awariom przemysłowym i w związku z tym nie wymagały zgłoszenia do Komisji Europejskiej.
- 4) Najczęściej zdarzenia występowały z powodu emisji węglowodorów pochodzących z ropy naftowej i procesów jej przerobu.
- 5) Przyczynami zdarzeń o znamionach poważnej awarii były:
 - niewłaściwy stan techniczny instalacji przemysłowych i środków transportu towarów niebezpiecznych;
 - błędy załóg obsługujących instalacje przemysłowe;
 - brak przestrzegania przepisów ruchu drogowego przy przewozach materiałów niebezpiecznych;
 - brak właściwego postępowania z substancjami niebezpiecznymi;
 - próby kradzieży paliw z rurociągów przesyłowych produktów naftowych;
 - uszkodzenia ciśnieniowych rurociągów przesyłowych gazu w czasie robót ziemnych;
 - zły stan techniczny dróg;
 - zły stan techniczny lub brak urządzeń zabezpieczających środowisko przed przedostaniem się do niego substancji niebezpiecznych;
 - brak właściwego nadzoru nad eksploatowanymi instalacjami z substancjami niebezpiecznymi;
 - wyłączenia energii elektrycznej.
- 6) W roku 2009 nie wystąpiły:
 - poważne awarie, które spowodowałyby znaczne zniszczenie środowiska lub pogorszenie jego stanu, stwarzające powszechne niebezpieczeństwo dla ludzi i środowiska,
 - zdarzenia, które spowodowały negatywne skutki transgraniczne w obszarach przygranicznych i na śródlądowych wodach granicznych.
- 7) Stosowany w IOS system podejmowania działań w przypadku wystąpienia zdarzeń o znamionach poważnej awarii jest systemem działającym w oparciu o:
 - gotowość zespołów interwencyjnych w Inspekcji Ochrony Środowiska do podejmowania

działań w przypadku wystąpienia zdarzeń o znamionach poważnej awarii,
- współdziałanie z jednostkami ratownictwa chemicznego i ekologicznego, w ramach krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego PSP.

- 8) Nadzór nad usuwaniem skutków zdarzeń mających znamiona poważnych awarii jest prowadzony we współdziałaniu:
 - ze sprawcami tych zdarzeń,
 - z organami administracji rządowej,
 - z organami samorządu terytorialnego,
 - z prowadzącymi działania mające na celu usunięcie skutków zdarzeń.

- 9) W przypadku wystąpienia zdarzeń o znamionach poważnej awarii, które powodowały szkody w środowisku w rozumieniu ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku, o ich wystąpieniu informowana była właściwa regionalna dyrekcja ochrony środowiska.